

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4 (2)

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA “AKT XIZMATLARI” TUSHUNCHASI VA ULARNING EKSPORT SALOHİYATI.....	14
Shermatov Sherzod Xotamovich RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	20
Amonov Mirzohid Tuymuratovich, Xodjayev Anvar Rasulovich TIJORAT BANKLARINING BYUDJET MABLAG’LARI HISOBIGA MOLİYALASHTIRILADIGAN LOYIHALARDAGI ISHTIROKINI KUCHAYTIRISH MEXANIZMLARI	26
Maxmudov Rahimjon Hamid o’g’li KORPORATIV BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO’NALISHLARI.....	33
Shakirova Gulbaxor Sharipdjanovna YASHIL IQTISODIYOTGA O’TISHDA XORIJIY Tajribalar tahlili va uni O’zbekiston sharoitida qo’llash imkoniyatlari	38
Ne’matova Mavsuma, Xolmamatov Diyorbek ВЛИЯНИЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ НА ИНВЕСТИЦИОННУЮ АКТИВНОСТЬ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	43
Буранова Лола Вахобовна ФИНТЕХ-ЭКОСИСТЕМА КАК ФАКТОР ИНКЛЮЗИВНОГО И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА: СТРУКТУРНЫЙ АНАЛИЗ И ПЕРСПЕКТИВЫ ТРАНСФОРМАЦИИ	54
Эшмуротов Дониёр Ихтиёр угли ZAMONAVIY MARKETING KONSEPSIYALARI ASOSIDA XIZMATLAR RAQOBATBARDOSHLIGINING USLUBIY JIHATLARI.....	60
Ostonaqulova Gulsaraxon Matyoqub qizi, Fayzullayeva Zamira Alijonovna XIZMAT KO’RSATISH KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHDA SERVIS XAVFSIZLIGI INDEKSI: SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA	64
Shodmanova Zubayda Ubaydullayevna QURILISH FAOLIYATI SOHALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING ILG’OR XORIJIY Tajribalari	73
Xusanov Kamoliddin Xolmamat o’g’li INSON KAPITALI VA KADRLAR SALOHİYATINI BOSHQARISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI	73
Abdullo Sohibov O’ZBEKISTONDA URBANIZATSIYA JARAYONLARI JADALLASHUVI VA UNING HUDUDIY XUSUSIYATLARI	84
Mamanazarov Oybek Shomurodovich KORXONALAR MOLİYAVIY HOLATINI MOLİYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI (MHXS) ASOSIDA BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	91
Xamidov Javoxir Shavkat o’g’li BIZNES JARAYONLARINI MONITORING QILISH TIZIMINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	95
Dadajonova Madina Ravshan qizi O’ZBEKISTON VA XORIJIY MAMLAKATLARDA BENEFITSIAR MULKDOR KONSEPSIYASINI QO’LLASHNING DOLZARB MASALALARI	100
Ochilov Farhod Malikovich O’ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O’TISHNING MAKROIQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH (GDP, BANDLIK VA INVESTITSİYALAR KESIMIDA)	106
Hayitov Jamshid Xolboyevich	

INVESTITSION JOZIBADORLIKKA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	111
Mamatqulova Hafiza Bahodir qizi IPOTEKA BOZORI MUAMMOLARINING EMPERIK TAHLILI VA ULARNI BARTARAF ETISH STRATEGIYALARI.....	118
Ollokulova Feruza Mansurovna, Safarova Dilrabo Baxriddin qizi MILLIY IQTISODIYOT RAQOBATIDA NAZARIY VA AMALIY QARASHLAR.....	122
Karimova Iroda Abdusattarovna KORPORATIV BANK XIZMATLARIGA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR HAMDA ZAMONAVIY BIZNES MODELLARNI JORIY ETISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	128
Qurbonov Abror Abdullayevich GREEN ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN AND INDONESIA: A COMPARATIVE STUDY.....	133
Ibrokhimova Iroda Ikromjon Kizi. Askolani. Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li AHOI BANDLIGINI TA'MINLASHDA REKRUTING AGENTLIKLARINING O'RNI.....	142
Sherkulova Nodirabegim Baxordin qizi ФАКТОРЫ ТЕКУЧЕСТИ КАДРОВ И МЕХАНИЗМЫ УДЕРЖАНИЯ ПЕРСОНАЛА В СОВРЕМЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	148
Джураева Гузаль Шавкатовна BUDJET DAROMADLARI TARKIBIDAGI SOLIQLARNING ULUSHINI BOSHQARISH.....	156
Abduraxmonova Gulmira Sobir qizi RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AVTOSERVIS SHOXOBCHALARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	161
Marqayev Xurshid Aliqulovich THE ECONOMIC NATURE OF HUMAN CAPITAL AND ITS RECOGNITION IN ACCOUNTING AS AN OBJECT OF ECONOMIC ANALYSIS.....	165
Zafar Qodirov Abdivaxobovich O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	170
Ibragimov G'ayrat Ablaqulovich. Tursunov Ozod Matlubovich Shukurova Nilufar Qahramonova IMPROVING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE SERVICES IN THE DIGITAL ECONOMY.....	175
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA INTEGRAL KO'RSATKICHLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	179
Aliyev Arslon Salom o'g'li A STUDY ON THE COLLABORATIVE MECHANISM OF DIGITAL ARCHIVES GOVERNANCE AND TALENT GOVERNANCE: AN ANALYSIS BASED ON JOB COMPETENCY, PERFORMANCE EVALUATION, AND ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS.....	184
Wang Biao USTAMA ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINING MAZMUNI VA UNI XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQ TAKOMILLASHTIRISH.....	190
Tashnazarova Dilfuza Samiddinovna INTEGRATSIYA SAMARADORLIGINI O'LCHASHNING METODOLOGIK MODELI VA INDIKATORLAR TIZIMI.....	195
Aliqulov Abbos Baxtiyor o'g'li XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA XIZMATLAR SIFATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	202
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	

MOLIYAVIY HISOBOTLAR AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	207
Elomonov Dadaxon Ozodullayevich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	213
L.S. Azimova	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF IFRS AND FINANCIAL REPORTING	218
Tojiboyev Abdullajon Kamoliddin o'g'li	
PAXTA-TO'QIMACHILIK SANOATIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKNING HUQUQIY ASOSLARI	223
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li	
TURIZM KORXONALARIDA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI KUCHAYTIRISHNING ZAMONAVIY BOSHQARUV MEXANIZMLARI	227
Ergasheva Zarifa Baxtiyarovna	
CHO'L-YAYLOV CHORVACHILIGI MAJMUASI RIVOJLANTIRISH	232
Nurmanov Sherzod Xujayarovich	
KREDITORLAR REYTINGINI MASHINAVIY O'QITISHGA ASOSLANGAN BASHORATLASH ALGORITMLARI	237
Beknazarov Ulug'bek Zafar o'g'li	
MIKROIQTISODIYOTDA ISTE'MOLCHILAR XULQ-ATVORI VA TALAB SHAKLLANISHI OMILLARI	242
Raximov Azizbek Saliyevich	
OLIY TA'LIMNI MOLIYALASHTIRISHNING ILG'OR XORIJIY Tajribasi: AQSH MISOLIDA.....	246
Kurbanov Baxodir Negmatullayevich	
O'ZBEKISTON TURIZM INDUSTRIYASINI BOSHQARISHDA INNOVATSION YONDASHUVLARNI JORIY ETISH USULLARI	250
Ashurova Shaxnoza Almasovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING NAZARIY ASOSLARI.....	257
Sharipova Shahlo Istamovna	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA XIZMATLAR SIFATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	262
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
XIZMATLAR SOHASIDA MIJOZ QONIQLASHINI OSHIRISH MEXANIZMLARI: QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA	278
Aqsungul Usenova Tenel qizi, Qoraqalpoq davlat universiteti	
Dawletmuratov Adilbay Mirzaboyevich	
O'ZBEKISTONDA QANDOLAT MAHSULOTLARI BOZORINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI.....	283
Azlarova Munira Muhammad-Amin qizi	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINI SHAKLLANTIRISH, RIVOJLANTIRISH VA KO'RSATKICHLARINI O'RGANISH.....	289
Bozorova Madina Raxmat qizi	
IMPROVING SERVICE QUALITY MONITORING IN SERVICE ENTERPRISES BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES	294
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICHLARI	299
Ortiqov Husan Usmonaliyevich	

O'ZBEKISTONDA QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORI MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	304
Abdusalomov Ozodbek Baxtiyor o'g'li XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA SERVIS XAVFSIZLIGI INDEKSI: SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA	311
Shodmanova Zubayda Ubaydullayevna O'ZBEKISTONDA EKSPORTNI OSHIRISHDA AKT RIVOJLANISHINING O'RNI.....	315
Sadriddinov Ulug'bek Jaloliddin o'g'li QURILISH FAOLIYATI SOHALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI.....	322
Xusanov Kamoliddin Xolmamat o'g'li INSON KAPITALI VA KADRLAR SALOHİYATINI BOSHQARISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI	326
Abdullo Sohibov SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TIJORAT BANKLARIDA RISK-MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH	331
Davronov Sanjar Ziyotovich SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARUV QARORLARINI QABUL QILISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	336
Ashrapova Noilaxon Niyazxanovna ISHLAB CHIQUARISH KORXONALARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING XORIJIY TAJRIBASI TAHLILI VA UNGA ILMIY YONDASHUVLAR.....	340
Ochilov Baxtiyor Muminjonovich THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF IFRS AND FINANCIAL REPORTING.....	346
Tojiboyev Abdullajon Kamoliddin ugli SIRKULYAR IQTISODIYOTGA O'TISH: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR	351
Astanakulov Olim Tashtemirovich Muxammad Id Balbaa (Muhammad Eid Balbaa) Habibe Elif Kutlugun (Habibe Elif Kutlugun) GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI FONIDA EKOLOGIK SIYOSAT VA BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI.....	357
Xamzayev Abdushukur Xudoyqulovich INTERNATIONAL MARKETING STRATEGIES FOR UZBEKISTAN'S TEXTILE INDUSTRY: CHALLENGES, OPPORTUNITIES, AND ECONOMETRIC EVIDENCE	362
Aziz Kurbanovich Abdullaev Sarvarbek Allayev Erkin ugli Shavkat Asrolovich Ruziev DIRECTIONS FOR TOURISM DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES	369
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich TEMIR YO'L TRANSPORTIDA SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI TAHLILI ("O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI" AJ MISOLIDA).....	373
Barotov Baxtiyor Vaxobovich CHIQUINDILARNI QAYTA ISHLASHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA BARQAROR RIVOJLANISHDAGI O'RNI	377
Muxitdinova Kamola Alisherovna TRANSPORT LOGISTIKASIDA TAVAKKALCHILIKLARNI SUG'URTALASH: O'ZBEKISTON VA AQSH TAJRIBASI ASOSIDA TAQQOSIY TAHLIL.....	381
Jabborov Islom Xusan o'g'li YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINING IQTISODIY SALOHİYATINI BARQAROR BOSHQARISH.....	385
Xayrullayev Shaxram Yunus o'g'li	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SERVIS KORXONALARIDA XIZMATLAR SIFATI BOSHQARUVINING ZAMONAVIY MODELLARI	392
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
BIZNES JARAYONLARI MONITORINGI SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA KO'RSATKICHLARI.....	398
Dadajonova Madina Ravshan qizi	
SIRKULAR IQTISODIYOT KONSEPSIYASINI AMALGA OSHIRISHNI BAHOLASH KO'RSATKICHLARINI (INDIKATORLARINI) SHAKLLANTIRISH.....	403
Sharifxo'jayeva Xonzodaxon A'lo qizi	
TURIZM QISHLOQLARINI SHAKLLANTIRISH MEZONLARI VA INDIKATORLARI TIZIMI	408
Xudaynazarova Dilorom	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BOSHQARUV VA BOSHQARUV HISOB TIZIMINING AMALIYOTI: MUAMMOLAR VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	416
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
DAVLAT XARIDLARI JARAYONIDA XAVFLARNI IDENTIFIKATSIYA QILISH, TASNIFLASH VA RISKKA ASOSLANGAN ICHKI AUDITNI TAKOMILLASHTIRISH	421
Meliboyev Askar Eshmuratovich	
DEVELOPING GARMENT MANUFACTURING STRATEGY IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION	426
Mahbuba Rahmonova	
Feruza Mansurovna Ollokulova	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGIDA INVESTITSIYA SIYOSATINING IQTISODIY AHAMIYATI	430
Bakhit Mambetnazarov	
Atabek Tureev	
SOLIQ TUSHUMLARI VA MAJBURIY AJRATMALARNING DAVLAT MOLIYASIDAGI O'RNI: 2020-2025 YILLAR TAHLILI VA ISTIQBOLI.....	434
Olimov Shukurulla Dilshodjon o'g'li	
ФАКТОРЫ ТЕКУЧЕСТИ КАДРОВ И МЕХАНИЗМЫ УДЕРЖАНИЯ ПЕРСОНАЛА В СОВРЕМЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ УЗБЕКИСТАНА	439
Джураева Гузаль Шавкатовна	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	447
Mamirov Zamir Uzoq o'g'li	
XORIJYIY TO'G'RIDAN-TO'G'RI INVESTITSIYALARNI JALB ETISHDA O'ZBEKISTON TAJRIBASI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	453
Xatamov Nurbek Ochilidievich	
DAVLAT BYUDJETI XARAJATLARI HISOB VA TAHLILINING AMALDAGI TIZIMI	458
Ostonokulov Azamat Abdurkarimovich	
Tursinbaev Gafur Jolmurzaevich	
MOLIYAVIY HISOBOTLAR AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	464
Elomonov Dadaxon Ozodullayevich	
СТРАХОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ СНИЖЕНИЯ ФИНАНСОВЫХ ПОТЕРЬ ОТ НЕПРЕДВИДЕННЫХ РИСКОВ, ОКАЗЫВАЮЩИХ ВЛИЯНИЕ НА ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКУЮ ПРИБЫЛЬ (ДОХОД).....	470
Азимжон Мелиев Муродулло угли	
A STUDY ON THE COLLABORATIVE MECHANISM OF DIGITAL ARCHIVES GOVERNANCE AND TALENT GOVERNANCE: AN ANALYSIS BASED ON JOB COMPETENCY, PERFORMANCE EVALUATION, AND ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS	475
Wang Biao	

SANOAT KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	481
Bahodirov Shohruh Bahodir o'g'li	
QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORINI TARTIBGA SOLISHNING XALQARO TAJRIBASI.....	488
Mallabayev Jobir Baxtiyorovich	
ANALYSIS OF THE FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITY REPORTS OF OOO SAM TRADING STROY	493
Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
WAYS TO IMPROVE THE USE OF FOREIGN EXPERIENCE IN THE TRANSPORT AND LOGISTICS CLUSTER IN THE NEW UZBEKISTAN.....	500
Musayeva Shoirazimovna	
FOUNDATIONS FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TRANSPORT LOGISTICS IN UZBEKISTAN	507
Muradov Alisher Kurbanbaevich	
DAVLAT MULKINI BOSHQARISHNING INNOVATSION VA RAQAMLI MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	513
Musurmonqulov Muhammad Ural o'g'li	
KORXONALARNING INVESTITSIIYA FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH: NAZARIYA VA ZAMONAVII YONDASHUVLAR INTEGRATSIYASI.....	521
No'monjonova Muazzam Mahbubjon qizi	
KORXONALARDA DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARNI BOSHQARISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	526
Mirzaev Ozod Furkatovich	
INVESTITSIIYA LOYIHALARINI MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH: GIDROENERGETIKA SEKTORI MISOLIDA.....	531
Xusanov Shaxbozbek Shuxratjon o'g'li	
ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ ИННОВАЦИИ В КРАУДФАНДИНГЕ: БЛОКЧЕЙН, ИИ И БУДУЩЕЕ ИНВЕСТИРОВАНИЯ	538
Хамидова Фаридохон Абдулкарим кизи	
Каримова Азиза Аъзамиддин кизи	
BANK TIZIMIDA QO'LLANILADIGAN RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING TURLARI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	545
Ollokulova Feruza Mansurovna	
Xursanova Shaxnoza Anvar qizi	
TA'LIM MUASSASALARIDA QO'SHIMCHA TA'LIM XIZMATLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI	549
Safarova Kamola Shuxrat qizi	
QASHQADARYO VILOYAT MINTAQASINING IQTISODIY XAVFSIZLIK DARAJASI VA UNI BAHOLASH USLUBIYATI	553
Nurxonov Komiljon Tovkarayevich	
AYOLLARGA NISBATAN ZO'RAVONLIKNING IQTISODIY OQIBATLARI VA UNI KAMAYTIRISHNING BARQAROR RIVOJLANISHDAGI O'RNI.....	562
Feruza Bahodirxonovna Ibragimova	
ИНВЕСТИЦИОННЫЙ И ИННОВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ: СТРУКТУРНЫЕ ТРАНСФОРМАЦИИ И НОВЫЕ ИСТОЧНИКИ РАЗВИТИЯ	567
Насиров Дилшод Фархадович	
Асадов Амалжон Мехрожевич	
Ахматов Алинура Дилшодович	

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ	572
Насиров Дилшод Фархадович	
Хамраева Севара Мамуржановна	
Бахтиярова Алтынгул Бахтияровна	
INVESTITSION JOZIBADORLIKKA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	579
Mamatqulova Hafiza Bahodir qizi	
ЦИФРОВЫЕ ПЛАТФОРМЫ КАК НОВАЯ ФОРМА ОРГАНИЗАЦИИ	
БИЗНЕСА – ЭВОЛЮЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ И ИНСТИТУЦИИ	586
Рахмонов Хумоюн Рустамжон угли	
XORIYIY BANKLARNING YANGI BOZORLARGA KIRISH STRATEGIYALARI VA ULARNING	
MILLIY BANK TIZIMLARIGA TA'SIRI ("IPOTEKA-BANK" AKSIYADORLIK	
TIJORAT BANKI MISOLIDA)	598
Kadirov Vaxid Marimbayevich	
Rajabboyeva Asalxon Mahmud qizi	
OECD VA YEVRIPA ITTIFOQI MAMLAKATLARIDA BILVOSITA SOLIQQA TORTISH	
TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI VA O'ZBEKISTONDA UNI TAKOMILLASHTIRISH	
ISTIQBOLLARI	605
Tuxliyev Bozor Karimovich	
Dusiyarov Sherzod Xolmuratovich	
JISMONIY TARBIYANING INSON SALOMATLIGINI MUSTAHKAMLASHDAGI ROLI	614
Abdilaxatov Zafar Abdigapirovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ	
СТРУКТУРЫ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ТАМОЖНИ	621
Ли Ирина Валентиновна	
JA'HON IQTISODIYOTIDA O'ZBEKISTONNI TUTGAN O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	627
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich	
OBODONLASHTIRISH XIZMATLARI IJTIMOIIY MECHANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	633
Hayitov Jamshid Xolvoyevich	
Ibragimova Gulhayo Nuriddin qizi	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI TAHLILI	638
Hamroyeva Sabina Ismoil qizi	
EXPLORATION OF TOURISM FLOW GENERATING IN SAMARKAND	
UNDER THE BACKGROUND OF DIGITAL ECONOMY	644
Jie YANG	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ОЗДОРОВИТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ	651
Усманова Диляфруз Каршиевна	
YASHIL ISTE'MOL XULQ-ATVORINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI VA	
STRATEGIK ISTIQBOLLARI	656
Ishmuratov Baxodir Xusanovich	
O'ZBEKISTONDA INFLYATSIYA VA FOIZ SIYOSATINING BANK KREDITLARIGA TA'SIRI	661
Ibragimova Saule Orinbaevna	
IJTIMOIIY HIMOYA TIZIMI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA	
IJTIMOIIY-IQTISODIY KO'RSATKICHLARNING ROLI: STATISTIK YONDASHUV	665
Qurbonboyev Abdulla Mansur o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INFLYATSIYAGA QARSHI KURASH DASTURINI	
AMALGA OSHIRISH YO'NALISHLARI	671
Murtazayev Ulug'bek Abdusalom o'g'li	
XARAJATLAR HISOBINI YURUTISHNING ZAMONAVIY USULLARI TAHLILI	675
Xasanov Baxodir Akramovich	
Yo'ldiyev Oybek Ulug'bek o'g'li	

SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY RISKLARINI KOMPLEKS BAHOLASH METODOLOGIYASI	683
Baymuratova Gulirayxon Tursunbayevna RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISH.....	688
Ibragimov Husen Ismailovich KONSALTING XIZMATLARINING RIVOJLANISH EVOLYUTSIYASI VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI	692
Ermamatova Shoxsanam Ermamat qizi GLOBAL BRANDING VS. LOCAL BRANDING: STRATEGIC TRADE-OFFS IN INTERNATIONAL MARKETING	698
Aziz Kurbanovich Abdullaev Mamasolieva Kamila Akhmedova Zaynabkhon Khayrullo qizi O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSIYA MUHITINI YAXSHILASH MEXANIZMLARI VA ULARNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	706
Xatamov Nurbek Ochildiyevich TIJORAT BANKLARINING SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI MAKRO VA MIKROIQTISODIY KO'RSATKICHLARNI EKONOMETRIK TAHLILI	711
Nabixo'jayeva Maxfuza Ulug'bekovna AGROKLASTERLARDA MAHSULOT (ISH, XIZMAT)LARNI SOTISH JARAYONLARI AUDITINING AMALIYOTI.....	717
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI MOLIVALASHTIRISHDA DASTURIY BYUDJETLASHTIRISHNI JORIY ETISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI	723
Umidjon Abdullajonov СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ПРОБЛЕМНЫМИ КРЕДИТАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ.....	730
Избосаров Бобуржон Бахриддинович Ахмедова Улмасой Хусан кизи СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИНАНСОВОЙ ПОДДЕРЖКИ ПРИВЛЕЧЕНИЯ БЕДНЫХ СЕМЕЙ К ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВУ	736
Ережепов Кууанышбай Жиенбай улы RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI ICHKI VA TASHQI OMILLAR TASNIFI.....	741
Jalolov Abbosxon Ravshanxon o'g'li	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI ICHKI VA TASHQI OMILLAR TASNIFI

Jalolov Abbasxon Ravshanxon o'g'li
Fan va texnologiyalar universiteti,
"Iqtisodiyot" kafedrası dotsenti v.b., i.f.f.d. (PhD),
E-mail: a.jalolov@usat.uz

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli transformatsiya sharoitida sanoat korxonalarining raqobatbardoshligiga ta'sir etuvchi ichki va tashqi omillar tizimli ravishda o'rganilib, ularning tasnifi ishlab chiqilgan. Zamonaviy iqtisodiyotda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi sanoat korxonalari faoliyatini tubdan o'zgartirib, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish va innovatsion faoliyatni kengaytirish imkonini yaratadi. Tadqiqot davomida raqamli transformatsiyaning korxona raqobatbardoshligiga ijobiy ta'siri xalqaro tajriba va statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilindi.

Maqolada ichki omillar sifatida texnologik daraja, inson kapitali, innovatsion salohiyat, moliyaviy resurslar, boshqaruv samaradorligi hamda raqamli infratuzilma ajratib ko'rsatilgan. Tashqi omillar qatoriga esa davlat siyosati, raqobat muhiti, bozor kon'yunkturasi, global texnologik tendensiyalar, investitsion muhit va xalqaro savdo sharoitlari kiritilgan.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamli transformatsiya ichki va tashqi omillar o'rtasida muvofiqlashtiruvchi mexanizm sifatida namoyon bo'lib, korxonalar raqobatbardoshligini oshirishda muhim strategik vosita hisoblanadi.

Kalit so'zlar: raqamli transformatsiya, sanoat korxonalari, raqobatbardoshlik, ichki omillar, tashqi omillar, raqamli infratuzilma, innovatsion rivojlanish.

Abstract. This article systematically examines the internal and external factors affecting the competitiveness of industrial enterprises under the conditions of digital transformation and develops their classification. The rapid development of digital technologies in the modern economy is fundamentally transforming the operations of industrial enterprises, enabling increased production efficiency, rational use of resources, and the expansion of innovative activities. The positive impact of digital transformation on enterprise competitiveness is analyzed based on international experience and statistical data.

The study identifies technological level, human capital, innovative potential, financial resources, management efficiency, and digital infrastructure as key internal factors. External factors include government policy, competitive environment, market conditions, global technological trends, investment climate, and international trade conditions.

According to the research findings, digital transformation acts as a coordinating mechanism between internal and external factors and serves as a crucial strategic tool for enhancing enterprise competitiveness.

Keywords: digital transformation, industrial enterprises, competitiveness, internal factors, external factors, digital infrastructure, innovative development.

Аннотация. В данной статье системно изучены внутренние и внешние факторы, влияющие на конкурентоспособность промышленных предприятий в условиях цифровой трансформации, и разработана их классификация. Стремительное развитие цифровых технологий в современной экономике коренным образом меняет деятельность промышленных предприятий, позволяя повышать эффективность производства, рационально использовать ресурсы и расширять инновационную деятельность. В ходе исследования на основе международного опыта и статистических данных проанализировано положительное влияние цифровой трансформации на конкурентоспособность предприятий.

В статье в качестве внутренних факторов выделены технологический уровень, человеческий капитал, инновационный потенциал, финансовые ресурсы, эффективность управления и цифровая инфраструктура. К внешним факторам отнесены государственная политика, конкурентная среда,

рыночная конъюнктура, глобальные технологические тренды, инвестиционный климат и условия международной торговли.

Согласно результатам исследования, цифровая трансформация выступает в качестве координирующего механизма между внутренними и внешними факторами и является важным стратегическим инструментом повышения конкурентоспособности предприятий.

Ключевые слова: цифровая трансформация, промышленные предприятия, конкурентоспособность, внутренние факторы, внешние факторы, цифровая инфраструктура, инновационное развитие.

KIRISH

Hozirgi davrda jahon iqtisodiyotida yuz berayotgan tub o'zgarishlar, xususan, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va keng joriy etilishi sanoat korxonalari faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Raqamli transformatsiya jarayonlari nafaqat alohida korxonalar darajasida, balki butun iqtisodiyot tarmoqlarida ishlab chiqarish, boshqaruv va xizmat ko'rsatish mexanizmlarining yangicha shakllanishiga olib kelmoqda. Bunday sharoitda sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini ta'minlash, uni oshirish va barqaror rivojlantirish masalalari dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Raqamli transformatsiya tushunchasi keng ma'noda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini iqtisodiy jarayonlarga chuqur integratsiya qilish, ishlab chiqarish va boshqaruv tizimlarini raqamlashtirish, katta hajmdagi ma'lumotlardan samarali foydalanish hamda innovatsion yondashuvlarni joriy etishni anglatadi. Mazkur jarayon sanoat korxonalarida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish, mahsulot sifatini yaxshilash va bozor talablariga tezkor moslashish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya korxonalardan yangi bilim va ko'nikmalarga ega kadrlar, ilg'or texnologik infratuzilma hamda zamonaviy boshqaruv uslublarini talab etadi.

Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligi esa ularning ichki va tashqi muhit omillariga moslashish darajasi bilan chambarchas bog'liqdir. Raqamli iqtisodiyot sharoitida raqobat tobora kuchayib borayotganligi sababli korxonalar o'z ustunliklarini shakllantirishda nafaqat an'anaviy omillarga, balki raqamli imkoniyatlarga ham tayanishi zarur. Xususan, ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish, sun'iy intellekt elementlaridan foydalanish, raqamli platformalar orqali marketing faoliyatini rivojlantirish hamda mijozlar bilan o'zaro aloqalarni optimallashtirish raqobatbardoshlikni oshirishning muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Mazkur jarayonlarda ichki omillarning o'rni alohida ahamiyatga ega. Korxonaning texnologik darajasi, ishlab chiqarish quvvatlari, innovatsion salohiyati, boshqaruv tizimining samaradorligi, inson kapitalining sifati va malakasi kabi omillar uning raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy ichki determinantlar hisoblanadi. Ayniqsa, inson kapitalining rivojlanganligi, ya'ni xodimlarning raqamli ko'nikmalarga ega bo'lishi, kreativ fikrlashi va yangi texnologiyalarni tez o'zlashtira olishi raqamli transformatsiya jarayonida muhim ustunlik beradi. Shu bilan birga, korxonaning moliyaviy resurslari va investitsion imkoniyatlari ham innovatsion loyihalarni amalga oshirish va raqamli texnologiyalarni joriy etishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Tashqi omillar esa korxonaning faoliyat yuritish muhitini belgilab beradi va ko'p jihatdan uning strategik qarorlariga ta'sir ko'rsatadi. Bular qatoriga davlatning iqtisodiy siyosati, normativ-huquqiy baza, soliq va bojxona tizimi, raqobat muhiti, bozor kon'yunkturasi, texnologik rivojlanish darajasi hamda global iqtisodiy tendensiyalar kiradi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayniqsa davlat tomonidan yaratilayotgan raqamli infratuzilma, innovatsion ekotizim va qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining ahamiyati ortib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik, klasterlashuv jarayonlari hamda sanoatni modernizatsiya qilish dasturlari sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Bundan tashqari, global miqyosda raqamli transformatsiya jarayonlarining jadallashuvi sanoat korxonalari oldiga yangi talablarni qo'ymoqda. Xalqaro bozorlarda raqobat qilish uchun korxonalar mahsulot va xizmatlar sifatini oshirish, innovatsion faoliyatni kengaytirish, eksport salohiyatini rivojlantirish hamda xalqaro standartlarga moslashishi zarur. Shu bilan birga, kiberxavfsizlik, ma'lumotlarni himoya qilish va raqamli xavflarni boshqarish masalalari ham alohida dolzarblik kasb etmoqda.

Ilmiy adabiyotlarda sanoat korxonalarining raqobatbardoshligiga ta'sir etuvchi omillar turlicha tasniflanadi, biroq raqamli transformatsiya sharoitida ushbu omillarni tizimli ravishda qayta ko'rib chiqish va yangi yondashuvlar asosida guruhlash zarurati yuzaga kelmoqda. Ayniqsa, ichki va tashqi omillar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik, ularning sinergetik ta'siri hamda raqamli muhitda shakllanayotgan yangi determinantlarni aniqlash muhim ilmiy vazifalardan biridir.

Shu bois mazkur maqolaning asosiy maqsadi raqamli transformatsiya sharoitida sanoat korxonalarining raqobatbardoshligiga ta'sir etuvchi ichki va tashqi omillarni kompleks tarzda tasniflash, ularning mohiyatini ochib berish hamda o'zaro aloqadorligini ilmiy asoslashdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli transformatsiya va sanoat korxonalarining raqobatbardoshligi masalalari so'nggi yillarda iqtisodiyot va boshqaruv fanlarida keng o'rganilmoqda. Ushbu yo'nalishda xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan turli nazariy yondashuvlar, konseptual modellar hamda empirik tadqiqotlar ishlab chiqilgan.

Bharadwaj A., El Sawy O., Pavlou P., Venkatraman N. [1] o'z tadqiqotlarida raqamli biznes strategiyasi tushunchasini asoslab, raqamli texnologiyalar korxona strategiyasining ajralmas qismiga aylanganini ta'kidlaydilar. Mualliflar raqamli transformatsiya korxonaning qiymat yaratish mexanizmlarini tubdan o'zgartirishini ko'rsatadi.

Warner K., Wäger M. [2] raqamli transformatsiya jarayonini dinamik qobiliyatlar konsepsiyasi asosida tahlil qilib, korxonalarning "sezish, egallash va transformatsiya qilish" qobiliyatlari raqobatbardoshlikni belgilovchi muhim omil ekanligini asoslaydilar.

Teece D. [3] tomonidan ishlab chiqilgan dinamik qobiliyatlar nazariyasiga ko'ra, korxonalar tez o'zgaruvchan muhitda raqobat ustunligini saqlab qolish uchun ichki va tashqi resurslarni samarali qayta konfiguratsiya qilishi zarur.

Porter M. [4] raqobat ustunligini aniqlovchi "besh kuch" modeli orqali tashqi muhit omillarining sanoat korxonalari faoliyatiga ta'sirini asoslab beradi. Ushbu model hozirgi raqamli iqtisodiyot sharoitida ham dolzarbligini saqlab qolmoqda.

Duarte N., Dong R. [5] Sanoat 4.0 texnologiyalari asosida biznes modellar transformatsiyasini o'rganib, strategik ko'rish, tashkiliy madaniyat, raqamli ko'nikmalar va infratuzilma kabi omillar raqamli transformatsiyaning asosiy drayverlari ekanligini aniqlaydilar.

X. Sui va boshqalar [6] tadqiqotida raqamli transformatsiyaning sanoat korxonalari raqobatbardoshligiga ijobiy ta'siri empirik jihatdan asoslangan. Xususan, raqamlashtirish darajasining oshishi ishlab chiqarish samaradorligi va inson kapitali rivojiga xizmat qilishi qayd etilgan.

Frank A., Mittal S. va boshqalar [7] Industry 4.0 texnologiyalarini joriy etish bosqichlarini tahlil qilib, korxonalarning texnologik tayyorgarligi va ichki resurslari ushbu jarayonning muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir qilishini ko'rsatadilar.

Senna P., Barros A. [8] raqamli transformatsiyaning asosiy texnologik komponentlari sifatida IoT, Big Data, sun'iy intellekt va bulutli texnologiyalarni ajratib ko'rsatib, ularning strategik ustunlik yaratishdagi rolini asoslaydilar.

Schneider S. va boshqalar [9] raqamli transformatsiya jarayonida inson kapitali va mehnat resurslarining ahamiyatini ta'kidlab, yangi "Operator 4.0" konsepsiyasini ilgari suradilar.

Vial G. [10] raqamli transformatsiyani tashkilotdagi texnologik, tashkiliy va ijtimoiy o'zgarishlar majmui sifatida izohlab, uning korxona faoliyatining barcha yo'nalishlariga kompleks ta'sirini ko'rsatadi.

Mahalliy olimlardan Z. Xudayberdiyev, A. Qodirov, A. Rasulov va boshqalar o'z tadqiqotlarida O'zbekistonda sanoatni modernizatsiya qilish va raqamlashtirish jarayonlarini tahlil qilib, davlat siyosatining tashqi omil sifatidagi muhim rolini asoslab beradilar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada kompleks yondashuv asosida ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi. Xususan, tizimli tahlil usuli yordamida sanoat korxonalarining raqobatbardoshligiga ta'sir etuvchi ichki va tashqi omillar o'zaro bog'liqlikda o'rganildi. Taqqoslash usuli orqali an'anaviy va raqamli transformatsiyalashgan korxonalar faoliyati ko'rsatkichlari solishtirilib, ularning samaradorlik darajasidagi farqlar aniqlashtirildi.

Shuningdek, statistik tahlil usullari asosida OECD, World Bank va boshqa xalqaro tashkilotlar ma'lumotlari umumlashtirildi. Klassifikatsiya usuli yordamida omillar ichki va tashqi guruhlariga ajratilib, ularning tarkibiy tuzilmasi ishlab chiqildi.

Ilmiy abstraksiya va mantiqiy umumlashtirish usullari orqali raqamli transformatsiyaning sanoat korxonalari faoliyatiga ta'siri nazariy jihatdan asoslab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli transformatsiya sharoitida sanoat korxonalarining raqobatbardoshligiga ta'sir etuvchi omillarni chuqur tahlil qilish ularni samarali boshqarish va strategik qarorlar qabul qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. Xalqaro tashkilotlar, xususan, OECD, World Bank va UNIDO ma'lumotlariga ko'ra, raqamli texnologiyalarni joriy etgan sanoat korxonalarida ijobiy o'zgarishlar kuzatilmoqda (1-jadval).

1-jadval

Raqamli transformatsiyaning sanoat korxonalariga ta'siri (xalqaro tajriba asosida)¹

Ko'rsatkichlar	An'anaviy korxonalar	Raqamli transformatsiyalashgan korxonalar
Mehnat unumdorligi	100%	130–160%
Ishlab chiqarish xarajatlari	100%	70–85%
Mahsulot sifat indeksi	O'rtacha	Yuqori
Bozorga chiqish tezligi	Past	20–30% tezroq
Innovatsion faoliyat darajasi	Past-o'rtacha	Yuqori

1-jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, raqamli transformatsiya korxonalarning asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlarini sezilarli darajada yaxshilaydi. Ayniqsa, mehnat unumdorligining 30–60 % ga oshishi va xarajatlarning kamayishi raqobatbardoshlikni oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

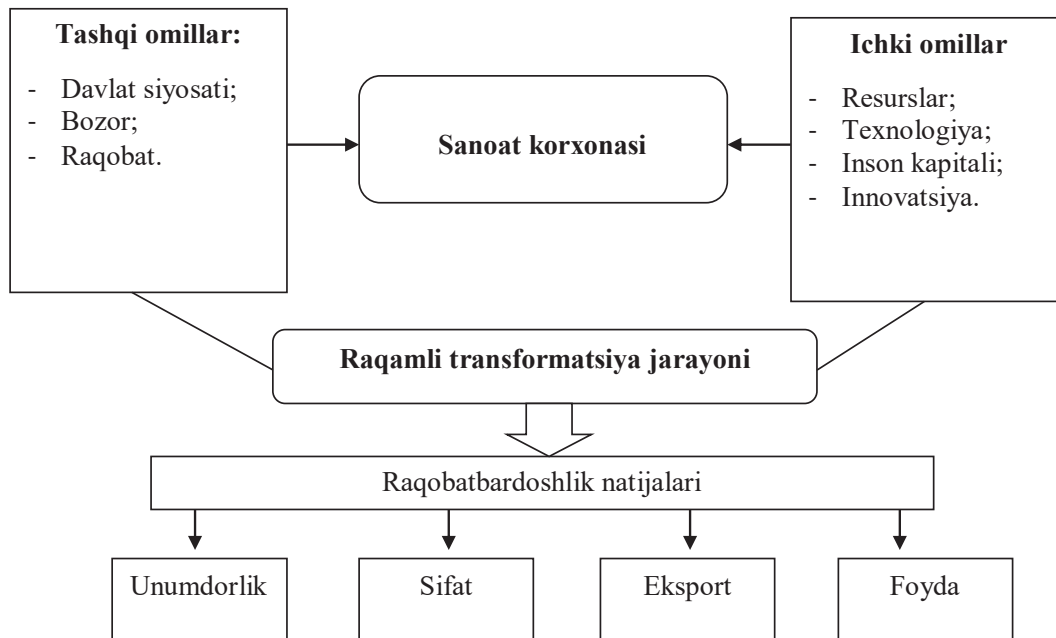
Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligiga ta'sir etuvchi omillarni quyidagi tizim asosida guruhlash mumkin (2-jadval).

2-jadval

Raqobatbardoshlikka ta'sir etuvchi omillar tasnifi²

Ichki omillar	Tashqi omillar
Texnologik daraja	Davlat siyosati va tartibga solish
Inson kapitali	Raqobat muhiti
Innovatsion salohiyat	Bozor kon'yunkturasi
Moliyaviy resurslar	Global texnologik tendensiyalar
Boshqaruv samaradorligi	Investitsion muhit
Raqamli infratuzilma	Xalqaro savdo sharoitlari

Mazkur tasniflash natijasida aniqlanishicha, ichki omillar asosan korxonaning ichki salohiyatini ifodalasa, tashqi omillar uning faoliyat yuritish muhitini belgilaydi (1-rasm).

1-rasm. Raqobatbardoshlikni shakllantirish modeli³

1 Muallif ishlanmasi

2 Muallif ishlanmasi

3 Muallif ishlanmasi

Mazkur modelga ko'ra, tashqi omillar korxona faoliyati uchun zarur muhitni shakllantiradi, ichki omillar esa ushbu muhitda qanday natijaga erishilishini belgilaydi. Raqamli transformatsiya esa mazkur ikki omil o'rtasida bog'lovchi mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

2023-yilda e'lon qilingan "IMD World Digital Competitiveness Ranking" ma'lumotlariga ko'ra:

- raqamli texnologiyalarni keng joriy etgan davlatlarda sanoat samaradorligi o'rtacha 25–40 % ga yuqori;
- inson kapitali rivojlangan mamlakatlarda innovatsion mahsulotlar ulushi 2 barobar ko'p;
- raqamli infratuzilma rivojlangan hududlarda eksport hajmi 15–20 % ga yuqori.

Raqamli transformatsiya jarayonida asosiy omillar va ular natijasida yuzaga keladigan iqtisodiy samaralar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tizimli ravishda quyidagi jadval orqali ko'rish mumkin (3-jadval).

3-jadval

Raqamli omillar va natijalar o'rtasidagi bog'liqlik⁴

Omillar	Natija
Raqamli infratuzilma	Eksport va ishlab chiqarish hajmi oshadi
Inson kapitali	Innovatsion mahsulotlar ulushi ortadi
Texnologik modernizatsiya	Xarajatlar kamayadi
Davlat qo'llab-quvvatlashi	Investitsiyalar oqimi ko'payadi

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqamli transformatsiya sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishda nafaqat qo'shimcha omil, balki strategik rivojlanishning asosiy drayveriga aylanmoqda. Raqamli texnologiyalarni joriy etish ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish, xarajatlarni qisqartirish, mahsulot sifatini oshirish hamda bozorga moslashuvchanlikni kuchaytirish imkonini beradi. Natijada korxonalar tez o'zgaruvchan raqobat muhitida barqaror ustunlikka erishish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, sanoat korxonalarining raqobatbardoshligi ko'p jihatdan ichki va tashqi omillarning uyg'unligiga bog'liq. Ichki omillar orasida, ayniqsa, inson kapitalining sifati hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib, xodimlarning raqamli kompetensiyalari, innovatsion fikrlashi va moslashuvchanligi korxonaning transformatsion salohiyatini belgilaydi. Shu bilan birga, texnologik infratuzilmaning rivojlanganligi, ishlab chiqarish jarayonlarining avtomatlashtirilganligi hamda boshqaruv tizimining samaradorligi korxonaning ichki raqobat ustunliklarini shakllantiradi. Moliyaviy resurslarning yetariligi esa raqamli loyihalarni muvaffaqiyatli amalga oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Tashqi omillar tahlili shuni ko'rsatadiki, davlat tomonidan olib borilayotgan iqtisodiy siyosat, raqamli infratuzilmani rivojlantirishga qaratilgan dasturlar, investitsion muhitning jozibadorligi hamda normativ-huquqiy bazaning takomillashuvi sanoat korxonalari faoliyatiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik, klasterlashuv jarayonlari hamda sanoatni modernizatsiya qilish dasturlari korxonalarning raqobatbardoshligini oshirishda muhim institutsional omillar sifatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, global miqyosdagi texnologik o'zgarishlar va bozor kon'yunkturasi tezkor almashinuvi sanoat korxonalaridan yuqori darajadagi moslashuvchanlikni talab etadi. Raqamli transformatsiyani muvaffaqiyatli amalga oshirgan korxonalarda mehnat unumdorligining oshishi, ishlab chiqarish xarajatlarning kamayishi va innovatsion mahsulotlar ulushining ortishi kuzatiladi. Bu esa ularning nafaqat ichki bozorda, balki xalqaro bozorlarda ham raqobatbardoshligini mustahkamlaydi.

Shu asosda sanoat korxonalari raqamli transformatsiyani kompleks strategiya asosida amalga oshirish, kadrlar salohiyatini rivojlantirish, innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash hamda tashqi muhit imkoniyatlaridan samarali foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Umuman olganda, raqamli transformatsiya sharoitida sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini ta'minlash ichki resurslardan samarali foydalanish va tashqi muhit imkoniyatlarini to'g'ri baholashga asoslangan integratsiyalashgan yondashuvni talab etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Bharadwaj, A., El Sawy, O. A., Pavlou, P. A., & Venkatraman, N. (2013). *Digital Business Strategy: Toward a Next Generation of Insights*. MIS Quarterly, 37(2), 471–482. <https://doi.org/10.25300/MISQ/2013/37:2.3>
2. Warner, K. S., & Wäger, M. (2019). *Building Dynamic Capabilities for Digital Transformation: An Ongoing Process of Strategic Renewal*. Long Range Planning, 52(3), 326–349. <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2018.12.001>
3. Teece, D. J. (2007). *Explicating Dynamic Capabilities: The Nature and Microfoundations of (Sustainable) Enterprise Performance*. Strategic Management Journal, 28(13), 1319–1350. <http://dx.doi.org/10.1002/smj.640>
4. Porter, M. E. (1979). *How Competitive Forces Shape Strategy*. Harvard Business Review, 57(2), 137–145.
5. Duarte, N., & Dong, R. K. (2026). *Industry 4.0 Technologies as Drivers of Strategic and Business Model Innovation: A Conceptual Framework*. Systems, 14(1), 4. <https://doi.org/10.3390/systems14010004>
6. Sui, X., Jiao, S., Wang, Y., & Wang, H. (2024). *Digital transformation and manufacturing company competitiveness*. Finance Research Letters, 59. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.104683>
7. Frank, A. G., Dalenogare, L. S., & Ayala, N. F. (2019). *Industry 4.0 technologies: Implementation patterns in manufacturing companies*. International Journal of Production Economics, 210, 15–26. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2019.01.004>
8. Senna, P. P., Barros, A. C., Bonnin Roca, J., & Azevedo, A. (2023). *Development of a digital maturity model for Industry 4.0 based on the technology–organization–environment framework*. Computers & Industrial Engineering, 185. <https://doi.org/10.1016/j.cie.2023.109645>
9. Gueller, M. S., & Schneider, S. (2021). *The resource-based view in business ecosystems: A perspective on the determinants of a valuable resource and capability*. Journal of Business Research, 133, 158–169. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.061>
10. Vial, G. (2019). *Understanding Digital Transformation: A Review and a Research Agenda*. The Journal of Strategic Information Systems, 28(2), 118–144. <https://doi.org/10.1016/j.jsis.2019.01.003>
11. Jalolov, A. (2025). *Sanoat korxonalari raqobatbardoshligini oshirishning zamonaviy konseptual mexanizmlari*. «Muhandislik va iqtisodiyot» jurnali, 3(10), 8–13. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17411897>
12. Jalolov, A. R. (2025). *Sanoat korxonalari raqobatbardoshligini oshirishning konseptual mexanizmlarini takomillashtirish*. Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot, №9.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4 (2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>